

Mi is volt a Magyar Királyi Csendőrség? Valóban az a rideg, gonosz rendfenntartó testület, aminek a kommunista tankönyvírás lefestette, vagy valami egészen más? E kötetben élvezetes formában arról olvashat gyermek és felnőtt is, hogy a csendőrök ennek a rágalomnak éppen az ellenkezőjét képviselték: ez a csendőrség (ellentétben a Kiegyezés előtti osztrák császári csendőrséggel) az egész vidéki lakosság által szeretett és tisztelt, nagytudású és bátor erő volt, melynek köszönhetően 1945 előtt a magyar falusi élet példátlanul biztonságos volt. Ugyanakkor nagyon emberi is, hiszen a járőrök a helyiekkel igen jó és kölcsönös tiszteleten alapuló kapcsolatban éltek, mivel maguk is közülük származtak, és arra esküdtek fel, hogy a falu népét mindenáron megvédelmezik a bűnözőktől.

- Dr. Tóth Gergely
Központi vezető
Magyar Harcosok Bajtársi Közossége

Körössy Zoltán és Körössy Soltész Katalin • Csendőr szívvel, kakastollal, járőrben

Csendő szívvel, kakastollal, járőrben

Fiataljainknak

Írta Kőrössy Zoltán és Kőrössy Soltész Katalin

Illusztrálta Laborc Dóra

ISBN
Nyomdai munkák: OOK-Press kft. Veszprém
www.ookpress.hu
Felelős vezető: Szathmáry Attila
2020

**Bessenyői Beöthy Kálmán csendőr ezredes,
a *Csendőrségi Lapok* szerkesztője (1939-1942) és
„szeretett csendőrei” tiszteletére, akik hazájukat híven,
becsülettel és vitézül szolgálták, mindhalálig**

Ajánlás

A „Csendőr szívvel, kakastollal, járőrben” című kiadványt javaslok minden magyar ifjú számára, akit a szülei nemzete és hazája szeretetére nevelnek. E szeretet megerősítésére és fejlesztésére alkalmas ezen alkotás.

Nekünk magyaroknak nem kell szégyenkeznünk a múltunk miatt. Büszkék lehetünk eleink tetteire. Méltán tekinthetjük dicséretesnek mindazt, ami a szuverén magyar állam rendvédelme terén történt a XIX-XX. században. A korabeli magyar rendvédelmi testületek tagjai — csendőrök, fegyőrök, folyamőrök, határőrök, képviselőházi őrk, koronaőrök, pénzügyőrök, rendőrök, testőrök és vámőrök — a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományához hasonló etikai magatartást tanúsítva védték a hazát, óvták a magyar nemzetet a magyar törvények szellemében. Valódi nemzeti testületek voltak. E szervezeteket az 1945 utáni önkényuralom megsemmisítette, emléküket pedig máig tartó hazug propagandával igyekezett befeketíteni. Az igazság azonban makacs dolog, amely a felszínre törve átszakítja a hallgatás és félremagyarázás falát. E kiadvány is egyik eszköze a magyar igazságnak.

A szerzők nyilvánvalóan elutasítják a nacionalizmus elítélését, mivel az nem is káros dolog, hanem szép nemzeti érzés, ellentétben a sovinizmussal. Ezt a nemzeti érzést hivatott támogatni a kiadvány is a magyar állam egyik jelentős szervezete működésének érzelmi síkon történő bemutatása által. A kiadvány alaphangulata nem a gyűlölködés, hanem a szeretet, melynek ékes gyakorlati megnyilvánulásával ismerkedhetnek meg a kötet olvasói. A kötetnek másik fontos üzenete is van. Nevezetesen a kötelességtudat előtti tisztelgés, az abból fakadó eredmények bemutatása által. Ugyanilyen mondandó az is, hogy a katonás szellem nem káros jelenség, hanem hasznos dolog, amely a nemzetnek és közösségeinek a szolgálatába állítható, ha helyesen alkalmazzák.

Az írásművet a magyar nép szeretete, az elődeink és hagyományaink tisztelete hatja át. Ezen érzések nélkül pedig nem létezhet egy nemzet sem. A nemzet és a haza fogalmát ugyan már többen és többféle módon igyekeztek egzakt formában meghatározni, az igazság azonban az, hogy ezek jelentős mértékben érzelmek, amelyek nélkül nem csupán szegényebbek lennénk, hanem az emberségünk is csorbát szenvedne.

A haza és a magyar nemzet szeretetének az érzése már ifjúkorban kialakul, mely folyamatban jelentős szerepet kaphat a „Csendőr szívvel, kakastollal, járőrben” című mű és az ahhoz hasonló kiadványok olvasása.

Az ifjú korosztály érzésvilágának a gyarapodásában bízva kívánok a kötet tartalmával ismerkedőknek jó olvasást!

Budapest, 2020. december 3.

Dr. PARÁDI József

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnöke

Előszó

Vitéz Kiss Gábor, a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség (MKCsBK) központi vezetője (1995-2001), a Magyar Királyi Csendőrség hatyúdalának szánt könyvet állított össze a még élő, de egyre kisebb számú csendőr közreműködésével *Híven, becsülettel, vitézül* címen. Ez volt ugyanis a csendőrök jelszava, mottója, nemcsak csendőr szolgálatuk alatt, de az otthoni kommunizmus alatti üldözésük és a hazától elszakadva, idegenben élésük során is. A könyv címéül, amelyet halála után családja 2006-ban, Floridában adott ki, eredetileg a *Csendőr szívvel, kakastollal* címet szánta. Most neki is áldozunk a könyvünk címével, amely hűen fejezi ki azt, hogy csendőrnek lenni nem foglalkozást, hanem életvitelt, elhivatást, bizonyos lelki hozzáállást, jellembeli tartást jelentett.

A kommunizmus a polgári társadalmat és annak fő pillérét, a Magyar Királyi Csendőrséget vadul gyűlölte, s minden tőle telhetőt elkövetett annak felszámolására. Ezért nem elégedtek meg a csendőrség megsemmisítésével és a csendőrök üldözésével, de azok minden dokumentumát, könyveit, iratait, képeit, minden velük kapcsolatos emléket irtani igyekeztek, hogy erkölcsileg is lehetetlenné tehessék őket, nevük, becsületük beszenyezésével, hazugságoknak és féligazságoknak a nép tudatába való beágyazásával, a propaganda és média eszközeivel. Mivel ebből kifolyólag a mai felnőttek zöme az igazságot nem ismeri, szükségesnek láttuk a könyv végén röviden ismertetni a Magyar Királyi Csendőrség valós történetét, hogy a szülők részére megkönnyítsük, hogy gyermekeik esetleges kérdéseire érdemben és történelmi hitelességgel tudjanak válaszolni.

A fentemlített okok miatt még ma, a csendőrség megszüntetése után 75 évvel is számtalan tévhit szállong a nép körében a csendőröket illetően. Ezt ellensúlyozandó indítottuk el a dokumentumaikat, írásaikat, könyveiket nyilvánosságra hozó *csendor.com* című honlapot¹, és most ebből a célból adjuk ki ezt a fiataloknak szánt könyvecskét, hogy bepillantást nyerhessenek a csendőrök mindennapi életébe és lelkébe. Az itt említett történetek mind a valóságra alapozottak, csupán a rövidség és a fiatalok számára való érthetőség kedvéért lerövidítve és módosítva, de a lábjegyzetben a források megjelölésével, hogy az érdeklődő felnőttek is részletesen megismerhessék a történeteket.²

Ma! Végre ma! Végre itt ez a nap! Ma válik álma valóra! Az ágy feletti polcon kalapja kakastolla mintha megcsillant volna a hajnali derengésben.

Kiugrott az ágyból, mielőtt a kakas ébredőt fújhatott a kerítésen. Falusi gyerek lévén megszokta a koránkelést, hiszen a felkelő nap rendszerint már a család apraját-nagyját munkában találta. De az izgalom ma még a megszokottnál is korábban ébresztette. Arca nagy mosolyra derült a testén-lelkén szétáradó örömtől.

Ma indul először csendőr járőrbe!³

Mennyire várta ezt a napot! Gyerekkora óta ez volt hő vágya, amióta a csendőrök az ő mentőangyalai lettek. Még alig volt négy éves, amikor túl messzi becsatangolt az erdőbe, s rádöbbsent, hogy nem tudja merre kell hazamenni. Egy hirtelen támadt vihar csattanó mennydörgése megsokszorozta félelmét. Ezerszer felidézte azóta gondolatban, miként váltotta fel kétségbeesését a hihetetlen öröm, amint a zuhogó esőben egy villám fényénél két kakastollas csendőrkalap éles sziluettje rajzolódott ki a fák között.⁴

Sszinte diadalmenet hőségének érezte magát, amint az egyik csendőr vállán „utazva” végigmentek a falun kis házukig. Attól a naptól kezdve sosem akart más lenni, csak csendőr, a rend védője, a bajbajutottak segítője.⁵

De honnan tudta az a csendőr, hogy ki ő és hol lakik? Sokszor tűnődött ezen. Most már tudja. Már a frissen elvégzett próbacsendőriskolában is szívükre helyezték a környék és népe ismeretének fontosságát, mint jó munkájuk egyik pillérét. Még csak alig pár napja van itt ezen a csendőr őrsön, de már többször elálmélkodott azon, hogy csendőr társai nem csak mennyire jól ismerik a falut, de hogy mennyi minden mást is tudnak. Pedig legtöbbjük hozzá hasonlóan csak néhány elemít végzett. Vajon ő is olyan nagytudású lesz-e valamikor?

Óh, mennyire vágyott tovább tanulni! Párszor reménykedve rákérdezett az apjától, de a válasz mindig ugyanaz volt, *Miből, fiam?*

A csendőriskolában ugyan sok mindent megtanultak, de azt csak ízelítőnek érezte ahhoz, amit még tanulni lehetne. Külön ajándék, hogy az őrsön is minden nap szabad, sőt kell tanulnia, hiszen őrsparancsnokuk, a nagyrabecsült, sőt szeretett Zoltán bácsijuk – ahogy maguk között hívják – minden reggel több órán át foglalkozik az őrsön maradékkal, akiket a portyázás, vagy más feladat éppen nem szólított el az őrsről,⁶ vagy nem a nagypihenőjüket töltik az őrsön egész éjjeli portyázásuk után.⁷

No, meg esténként az egész őrs összeül és átbeszéli a történeteket, a feladatokat, a rejtélyeket és gyanús dolgokat, a nyomozások állását, s olyankor csodálja csak igazán idősebb társai tudását, bölcsességét, természetes észjárását! Persze, számára is természetes a magyar falusi ember életszemlélete, a föld és népének szeretete, mert hát ő is parasztsaládból jött, akár a többiek, s mindezt otthonról hozták magukkal. És ez nemcsak családként kovácsolja őket össze, de munkájukat is nagyban megkönnyíti, hiszen már most is sokszor szavak nélkül is megértik egymást, vagy egy tekintetből, fejmozdulatból olvasni tudják a másik gondolatát. És ezt bizony semmilyen iskolában nem lehet megtanulni!

A szabvány szerinti acélzöld függönyön át betörő első napsugár már társait is talpon találja. A legénységi hálószoba egyszerre nyüzsgésbe jön, mint egy megbolygatott méhkas. László gondosan megágyaz, ügyelve, hogy a lepedőt és takarót az előírások szerint hajtsa a friss rozs-szalmával töltött matrakra,⁸ miután a nadrágját kihúzta a lepedő alól. Ezt a titkot már itt leste el, hogy hogyan lehet a szabványos élt „belevasalni” a nadrágba vasaló nélkül: minden este az élénél kissé megnedvesített nadrágot gondosan hajtv a lepedő alá téve reggelre annak tökéletes éle lesz! Gondosan laposra simítja az ágy tetejét az ágysimító deszkával, majd szabályosan elhelyezi rajta a párnáját.

Szabványok! Először furcsának találta, hogy még azt is szabvány szabja meg, hogy az ő személyes tárgyait, ruháit a kettőjük által megosztott kis szekrényében pontosan hol és hogyan kell elhelyeznie. Ez az alul-felül kétpolcos kis szekrény, ami egyben íróasztalul is szolgált, a komoly „író- és ruhaszekrény” nevet viselte, mert itt még a bútordaraboknak is szabványos nevük van!⁹ De ahogy kezdte megszokni a „rendet”, be kellett magának is vallania, hogy mennyire meg is könnyíti az életüket és munkájukat ez a rend. Sosem kell az idejüket kereséssel pocskolni. S tudja, hogy amint megtanulja ezen az őrsön, hogy melyik irat, bélyegző, olló, gyertya, ládakulcs, vagy bármi más hol áll, minden más őrsön, bármelyiken is szolgáljon a jövőben, mindent ugyanazon a helyen fog megtalálni. Szívében már kezdett gyökeret eresztetni a szabályok tisztelete. Így most, akár sötétben is be tudná rakni járőrtáskájába és a zsebeibe a már megtanult előírások szerinti tárgyakat.¹⁰ Csupán a „táskaélelem” hiányzik még, amit főzőnőjük, az ő kedves Böske néniük ad majd oda nekik a reggelinél.¹¹

Ő már hogy indulna! Éhsége ellenére ma alig megy le a falat a torkán az izgalomtól, amint a gyors mosdás és beretválkozás után¹² társaival családiasan körülülük az őrsasztalt, laktanyaéletük központját, ahol étkeznek, jelentéseket írnak, tanulnak, megbeszéléseiket tartják, vagy vasárnap délutáni pihenő idejükben társasjátékoznak vagy sakkoznak. Magyar szokás szerint szó nélkül fogyasztják egyszerű eledelüket. A csendet félénk kopogás töri meg. Az ajtóban megjelenik Szalai Iluska néni a szomszéd utcából, gondterhelt arccal. Zoltán bácsi felkel az asztaltól megtudakolni, mi járatban van.

Az őrs ajtaja egész nap nyitva áll, úgy, hogy oda bárki bekopogtathat. Van aki csak tanácsért jön,¹³ vagy egy könyvet akar kölcsönvenni az őrs könyvtárából,¹⁴ de legtöbbször ügyes-bajos dolgaik miatt keresik fel az őrsöt. Igaz, gyakran gondjukat csak a csendőr járőrrel közlik, akivel könnyen találkozhatnak a falu utcáin, határában. Iluska néni szívét igen nyomhatja valami, hogy bejött az őrsre.

Nagy csűrés-csavarással előadja, hogy nem zavarná ő a csendőr urakat, hiszen tudja, mennyi dolguk van, de azért, gondolta, megemlíti a dolgot, még ha oly jelentéktelen is az, mert neki bizony nagy aggodalma van.

Zoltán bácsi biztatására többszöri nekirugaszkodással elmondja, hogy ma reggel, amíg ő az udvaron a baromfit etette, valaki beosonhatott a nyitott lakásba, mert mire ő visszatért oda, az előző este az asztalra tett nyakonfüggője eltűnt,¹⁵ és az utcai kaput meg tárva találta.

Nem sokat ér ugyan az a nyakonfüggő – teszi hozzá mintegy mentegetőzve –, de az azon levő, vékony ezüstkeretbe foglalt régi pénzérme családi ereklye, amelyet ő a megboldogult kedves nagynénikéjétől kapott kislány korában. Hát gondolta, megemlíti, talán a csendőr urak véletlenül ráakadnának...

A katonás tartású, egyébként mennydörgőhangú őrsparancsnok szinte atyai lágyssággal nyugtatja Iluska nénit, hogy ugyancsak jól tette, hogy szólt, mert úgymond, nekik mindenkinek a kára ugyanaz fontos.

Ólomlábban látszik haladni az idő. Némelyek már felgyűrt ingujjal a konyhakertbe igyekeznek egy kis reggeli kapálásra,¹⁶ mások az udvar szépítésén ügyködnek, mert az ország minden őrsre vetélkedik, hogy melyikük udvara emlékezik meg legkifejezőbben Trianonról. Nagy lelkesedéssel tervezték meg ők is, hogy hol és hogyan rakják ki Nagymagyarország körvonalát a kert és az épület közti szabad udvar részre, és hová helyezik el abban az ÍGY VOLT, ÍGY LESZ feliratot.¹⁷ A térképet és a betűket kavicsokból formálják, s ha eközbeni érzelmeik a kövekre hatnának, azok élő parázsként vetnék szikráikat a trianoni országcsönkítés fájdalmától és a Nagymagyarország utáni sóvárgástól.

Mások pedig már füzeteikbe, könyveikbe temetkezve készülnek a pontosan nyolckor kezdődő tanításra. Óh, az oktatás! Amennyire örül, hogy már ő is tanulhat, mint irigyelt volt iskolatársai, akik az első pár elemi után a városban folytathatták az iskolát, most mégis elpirulva gondol írófüzetére. Tegnap a napi fogalmazási feladatként arról kellett írnia, hogy hogyan járna el, ha egy kivilágítatlan biciklissel találkozna. Igen büszke volt magára, hogy emlékezett az idevonatkozó szabályrendeletekre és a helyes csendőri eljárásra, de aztán jött a nagy csalódás az őrsparancsnok sok piros ceruzás javítása láttán. Hiszen majd csak több volt azon a piros, mint az ő nagy gonddal írt, szinte megrajzolt betűi. S a végén Zoltán bácsi rövid megjegyzése: „A helyes mondatszerkesztésre törekedjék!”¹⁸ Óh, mennyi sok mindent nem tud még!

Elszorul a szíve a tömérdek megtanulnivalóra gondolva. A számtalan utasítás, törvénycikk, rendelet, eljárás, nyomozástan és ki tudja még mi más! Talán el is vesztené a reményt, ha az őrsparancsnok úr el nem magyarázta volna, hogy még a legfiatalabb próbacsendőrként is értékesen járulhat hozzá egy-egy nyomozáshoz gondos megfigyelése és gondolkodása révén.¹⁹ Lám, tegnapelőtt is milyen elismerőleg említette Zoltán bácsi, hogy Jóska, aki csak pár héttel előbb került az őrsre, hogyan vezetett egy hosszadalmasnak ígérkező nyomozást szinte azonnali megoldáshoz, amikor járőrvezetőjének megemlíttette, hogy a Madai bácsitól ellopott 12 zsák búzát könnyen megtalálhatják, ha a malom és a gabonakereskedőt megkérlik, hogy szóljanak be az őrsre, ha valaki vörös búzát hozna be hozzájuk.²⁰ A járőrvezető meglepődött kérdésére megmagyarázta, hogy mivel érdeklik a búzafajták, tudta, miszerint ezen a környéken egyedül a meglopott gazda természetesen vörös búzát. S valóban, másnapra a tettest már át is adhatták a hatóságoknak.²¹ Feszített Lászlóban a vágy, hogy ő is ilyen hasznos tagja legyen az őrsnek. Végre elérkezett a várva várt pillanat! A járőr eligazítás! Lászlót izgalom és meghatottság járja át, amint az őrsparancsnok úr feltűzi a járőrvezető zubbonyára a járőrvezetői jelvényt.

Egyszerű, zománcozott gomb, és mégis micsoda hatalmat képvisel! A járőr ennek birtokában rendelkezhet „A törvény nevében!” Persze ez nemcsak tekintélyt ad a csendőrnek, hanem óriási felelősséget is, amit már a csendőrsikolában is és az őrsön is gyakran hallott: Mögötted a törvény, előtted is az legyen!

Járőrvezetője ezen az első jelentős portyáján Maros Árpád őrmester lesz, akire bátyjaként néz fel, mióta megismerte a múltját. Egy nyolcgyerekes család legidősebb gyermekeként már serdülőkorában rászakadt a családjáról való gondoskodás terhe, mikor édesapja hirtelen meghalt. A nyomorult helyzetükből való kitörés egyetlen módjának a csendőri hivatás vállalását látta, amiből özvegy édesanyját és fiatalabb testvéreit is elégségesen támogathatja, tisztességes megélhetéssel és biztos jövővel.

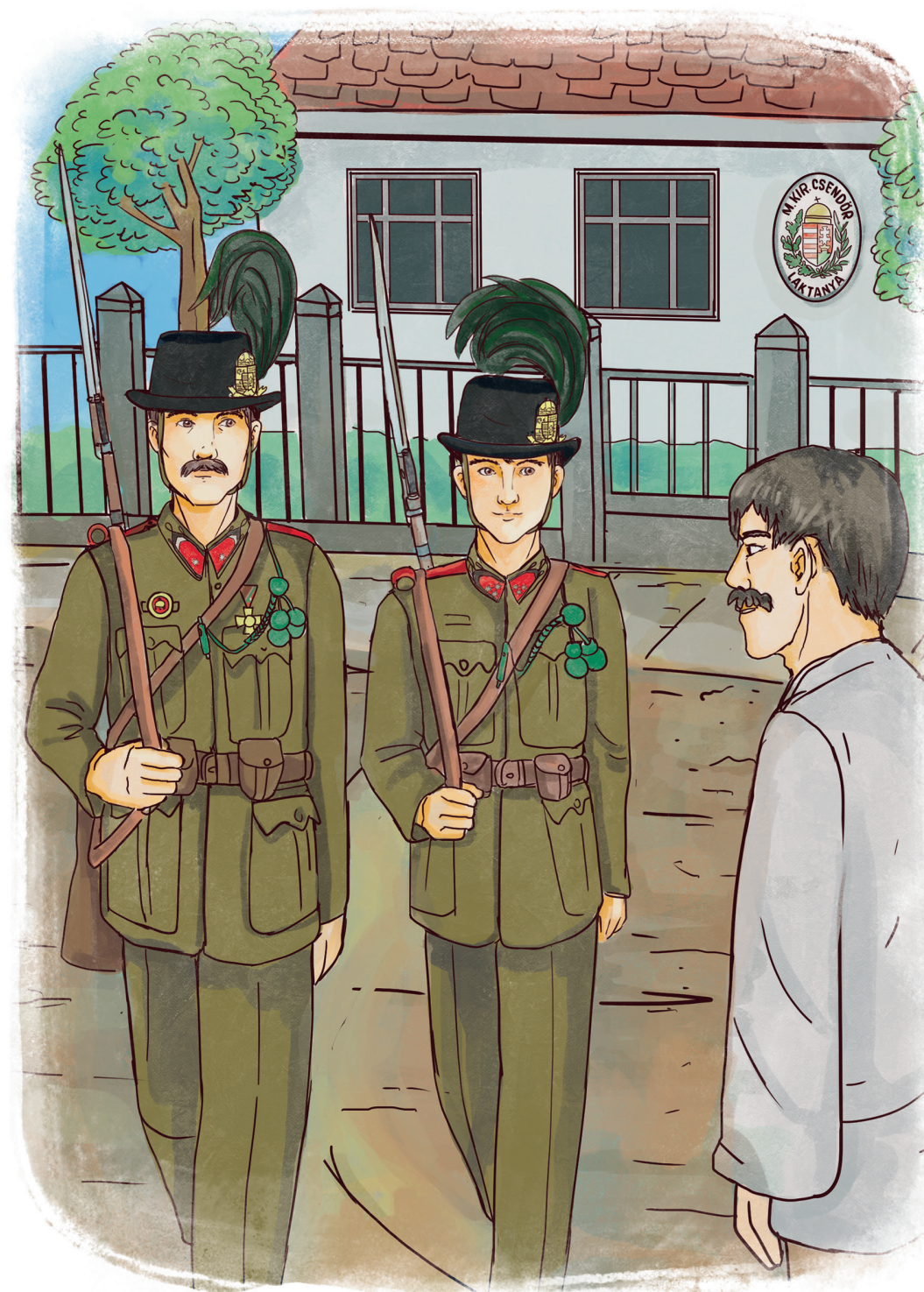
Az őrsparancsnok átadja Árpádnak a *szolgálati lapot*, amelyen feltüntette, hogy milyen helyeket, ú.n. tereptárgyakat²² kell útba ejteniük, s hol, mennyi ideig pihenhetnek. Ezen kívül szerepel azon egy két-órás éjszakai lesbenállás is. Ennek hallatára Lászlót különös izgalom tölti el, mert társaitól már ismeri a hátteret, s többször kiszínezte képzeletében, milyen izgalmas dolgok történhetnek annak kapcsán.

Az őrsparancsnok ugyanis hetekkel ezelőtt észrevette, hogy az egyik gazda házának a fazsindelye egy helyen más színű, ahol a tetőt egyébként vastagon borító moha lekopott. A gazdától érdeklődött is ezügyben, de magyarázatot az sem tudott adni. Annyit elmondott, hogy a padlásán csak búzát tartnak, vastagon kiterítve, mérés nélkül, tehát lopást nem gyanítanak. Az őrsparancsnok viszont továbbra is gyanúsak tartotta a tető kinézetét, ezért a járőröknek gyakran rendelt el lest a ház tájékán, bár mindeddig eredménytelenül.

Indulás előtt még emlékezteti őket a megoldatlan esetükre is: a kastélyból pár héttel ezelőtt ismeretlen tettesek betöréssel fegyvereket loptak.²³ Az egész őrs szégyene volt, hogy van egy felderítetlen esetük, ezért mindegyikük különös gonddal figyelt mindenre, ami esetleg nyomra vezethetne. Zoltán bácsi még azt is megkövetelte, hogy mindegyikük megtanulja az ott ellopott tárgyak pontos leírását és a lopott fegyverek számait. A délutánonkénti megbeszélésekből tudja, hogy azóta a járőrök minden szemük elé kerülő puskát ellenőriztek már, talán már százat is, de mindhiába. Megdobban a szíve a gondolattól, hogy talán ők ma olyan nyomra akadnak, amellyel segítenek az őrsnek a tettesek kinyomozásában. Maga is meglepődik, hogy alig van itt néhány napja, és már ő is személyes ügynek tekinti az őrsé ügyét.

Elindulnak. Igyekszik csendőrhöz méltó katonás léptekkel leplezni boldog izalmát. Csendben haladnak egymás mellett a falun át. A szembejövőket köszöntik, némelyikkel egy-két szót váltanak, hiszen Árpád mindenkit ismer. Egymással nem beszélgetnek, hacsak nem muszály, hogy figyelmüket teljesen a vidékre és az emberekre fordíthassák.

Időnként járőrvezetője rövid magyarázatot fűz egy-egy személyhez, akivel találkoznak, vagy aki itt vagy ott lakik. Rudas Sándor bácsinak tavaly ment férjhez a lánya, Puskás Julcsa miatt időnként dulakodás támad a legények között, Nagy János már két asszonyt temetett el, hat gyereket nehezen neveli, Balog Márton, aki épp szembejön velük, a falu egyik legbecsültebb embere. Őt is köszöntik.

– Adj’ Isten. Hogy s mint?

– Jól vón minden... – mondja, de nem indul még tovább. Fontolgatja, mondjon-e többet. Nézi csizmája orrát, mintha attól várna tanácsot. Majd újra megszólal.

– Hát, történt ugyan egy kis probléma a háznál, de – teszi hozzá bizonytalanul – nem akarom ezzel a csendőr urakat zaklatni.

– No mégis, miről van szó?

– Hát, a ház melletti farakásból valaki elvitt egy ölrevalót.

Árpád arcán élénk érdeklődés. Erre már kíváncsi a járőr. Mert nincs olyan kis ügy, amit ők nem tartanak fontosnak. A lopás az lopás, akár kis, akár nagy dologról is van szó.

A házhoz érve látják, hogy a kérdéses farakás a hátsó dűlő felől könnyen megközelíthető. A farakás mellett jól felismerhető lábnyomok vannak a tegnapi esőnek köszönhetően. Még az is világos, hogy az odavezető lábnyom kevésbé süpped a földbe, mint az onnan elvezető. Nyilván a cipelt fa súlyától. Elbúcsúznak a gazdától, és kezdik követni a lábnyomokat. Az itt-ott megszakad ugyan, de újra eléggé könnyen felvehető. A nyomok Bordás Károly csizmadia házához vezetnek. A porta tiszta, de a vakolat itt-ott hámlott, s a kis konyhakertet felverte a gaz. Egy bedőlt falú ól üresen tátong az udvar végében, mintha azt latolgatná, hogy nem lenne-e jobb, ha már egészen lefeküdne?

Bekopognak. A csizmadia nyit ajtót. Arcán meglepődöttséggel kevert ijedtség, de behívja őket illendően. A szoba sarkában ágy, melyen egy asszony fekszik, lázrzsás arccal, félig behunyta szemmel. Körülötte néhány gyerek bámul.

A csendőrök rákérdeznek, hogy tude a lopott fáról?

Zavartan, de habozás nélkül bevallja, hogy ő hozta el a fát, de mi mást tehetett volna – emeli fel hangját panaszosan – , mikor beteg az asszony, és félt, hogy a hűvös éjszakában még súlyosabbra fordul az állapota. No, meg a pulyáknak is kell valamin főzni... – hal el a szava. De szándékozta ő azt majd visszafizetni – teszi hozzá szinte konokul – mihelyst lesz újra munkája, csak éppen mostanában nem akadt semmi rendelés... Homlokára kiül a veríték.

Néma csönd. Csak egy légy zümmög a falon, pimaszul, hangosan.

Árpád megköszörüli a torkát, köhint. Hagja erőltetetten vidám, mikor megszólal. – No, ez éppen kapóra jön, mert mindkettőnknek sürgősen új csizma kellene. S közben olyan jelentősegteljes pillantást vet László felé, hogy az azonnal megérti, hogy itt ellenkezni nem szabad. Nem is akar. Érti, miről van szó, és Árpád egyszerre magasabbnak tűnik a szemében. Ő is benyúl a zsebébe, hogy a rendeltetést előre kifizessék.²⁴ Pár perccel később jelentik Balog Márton gazdának, hogy ki és miért dézsmálta meg a farakását. A gazda arca ellágyul, s kéri a csendőröket, ne tegyenek jelentést a csizmadia ellen. S ő majd gondoskodik róla, hogy ne maradjon a szegény család tüzelőfa nélkül. Haladnak tovább a dűlőn, előírt útjukon. Ritmusos lépteik zaját túldübürgik felkavart érzéseik. Árpád tompa hangon megszólal, mintha magyarázni akarná társának a csizmarendelés parancsát. Sose feledd – mondja, minden szót mérlegelve –, hogy a szegénynek sokszor egyetlen kincsét, az emberi méltóságát is őriznünk kell.²⁵

Árpádban mély emlékeket kavarhatott fel a csizmadia-ügy, mert újra megszólal, lassan, fájón. Őt is egy csendőrökkel való találkozás indította erre a pályára, nem csupán a pálya-nyújtotta megélhetési lehetőség, magyarázza.

Nem sokkal édesapja halála után történt az eset. Az évi adóbeszedéskor néha megtörtént, hogy a szegény ember elkeseredésében, ha fizetni nem tudott, nekiment a pénzbeszedőnek. Ezért időnként az a keserves feladat jutott a csendőrnek, hogy a pénzbeszedőt kísérje, annak testi épségét megóvando.

Így érkezett az ő ajtajukhoz is a pénzbeszedő egy csendőrről kíséretében. Édesanyja kétségbeesve kért haladékot, mert most özvegyült meg. De az adóbehajtónak ez nem volt hatalmában. Ha a 28 pengő adóhátralékot nem fizeti meg, viszi a süldőt adó fejében. Édesanyja sírva könyörgött, ne vigyék el gyermekei szájától a falatot, egyetlen jószágukat! De hiába, az már indult is a sertésöl felé.

Akkor a csendőr járőrvezető beszólította az asszonyt a házba, s pénztárcáját kiürítve erővel átadott neki 3 tízpengőst. Az asszony nem tudott hinni a szemének. Könny szökött a szemébe, de szó nem jött az ajkára. A csendőr megnyugtatta, hogy nem kell visszafizetnie.²⁶

Árpád itt elhallgatott, s szótlanul rótták tovább az utat.

László ismerte már ezt a történetet a társaitól, de most új fényben ragyogott a példa a számára. Íme, a csendőr munkájában néha egyensúlyozhatja a törvény betartását az emberies szív. És erre a leckére mindig akar emlékezni.

A tájon csend ül, amit csak egy-egy madárfüttty tör meg. Már majdnem az erdőszélén vannak, mikor az árok felől halk állatbögés hallik.

Tán csak nem felejtette Bálint gazda megint nyitva a hátsó kapuját? – kérdi csak úgy önmagától Árpád, s az árok felé veszik az irányt.

Egy jó két méter széles gödör húzódik az erdő alatt, s most abban bög halkan, panaszosan egy borjú.²⁷ László lemászik hozzá, mire az hátrál. Már Árpád is az árokban van, hogy két oldalról nógassák vissza a partra. De hiába. Mintha földbe gyökerezett volna mindnégy lába. A tehén bög. Árpád letörli verítékét, s járőrtáskájából előhúzza a fűzőzsineget, amit a találékony csendőr sok másra is jól tud használni, nem csak a büntettesek vezetésére. Óvatosan ráköti a borjú nyakára. Ő húzza, László tolja, s az állat akarva-akaratlan végre megindul felfelé. Egy-két nekifeszülés még, s kint vannak az árokból.

Nem kell találgatniuk, hogy kié lehet a jószág, mert az magától megindul hazafelé. Valóban Bálinték portája felé bandukol. A kapu ugyan most zárva, de a kerítésen éktelenkedik egy nagy nyílás, amelyen az állat könnyen kijuthatott és elcsatangolt.

Bálint gazda nem győz eléggé hálálkodni, hogy a családja megélhetéséhez oly szükséges marha megkerült. No, fogadjanak már el legalább egy kupicával! Hát akkor legalább egy pohár vizet! Kínálja, bár maga is tudja, hogy a csendőrök soha, semmit nem fogadnak el, mert a szabályok azt szigorúan tiltják bárminemű részrehajlás elkerülése érdekében. Elkészönnek, és sietős léptekkel haladnak tovább a szinte kihalt úton, mivel a szomszéd

faluban ma vásár van, s ilyen tájban még mindenki odafelé tart, s nem visszafelé. Sietnek, mert Zoltán bácsi bármelyik tereptárgynál megjelenhet ellenőrizni őket, hogy hűségesen követik-e az előírt útvonalat, no meg hogy kölcsönösen tájékoztassák egymást a portyán, illetve az őrsön történekről. Alig érnek be az erdőbe, mikor egy ismeretlen jön velük szembe. Szóba elegyednek, mert a csendőrt mindig különösen érdekli, ha egy idegen fordul meg a vidéken, hogy ki és miáratban van. Az ilyen kíváncsiság már sok bűneset rejtélyét megoldotta. Az idegen szívélyesen visszaköszön. Kérdésükre elmondja, hogy unokatestvérékhez, Tóth Mihályékhoz tart, akiknek most született harmadik gyermekük. Kidüllesztett mellel adja tudtukra, hogy ő lesz a keresztapa. Beszédes kedvében elmondja azt is, hogy milyen gyönyörű őzbakot lőtt az erdőben az imént valaki, s hogy milyen ügyesen látott annak megnyúzásához. Árpád szeme felcsillan. Megérdeklődik ezen érdekes esemény helyét. Udvariasan elköszönnek és sietve elindulnak – egyenesen a megadott hely irányába.

Árpádnak elő sem kell vennie a Jegyzék-könyvecskét, hogy a vadásznaptárból megtudakolja, mert anélkül is tudja, hogy ebben a hónapban őzbakra tilos vadászni. Tehát mindenképp utána kell járni, miről van szó. Lehet, hogy valaki csak vadászati engedéllyel ugyan, de vadásztalalom idején lőtte a vadat, de az is előfordulhat, hogy orvvadászsal állnak szembe. Óvatosan haladnak előre az útjukon, lehetőleg minden zajt kerülve, de minden neszre odafigyelve, hogy váratlanul lephessék meg a vadászt. Hiszen jól ismerik azon szomorú példákat, mikor orvvadászok nem riadtak vissza a csendőr elleni fegyverhasználatától,²⁸ azt megsebezve, vagy akár életét kioltva. László a szíve verését a halántékában érzi, amint megpillantják a vadász hátát a bozótban át, ahogy előre hajolva sietős mozdulatokkal nyúzza a vadat. Puskával a kézben nesztelen lopakodnak fától fáig, bokortól bokorig. Egy kődobásnyira Árpád biccent a fejével. Puskájukat az idegenre szegeznek. A mit sem sejtő férfi sarkon pördülve fordul feléjük, arcán döbbenet, mikor felhangzik „A törvény nevében foglyom!” kiáltás.

Mire a vadász felocsúdik, már meg is bilincselték. Megkérdik nevét, lakhelyét, s hogy van-e vadászati engedélye. Nincs. Puskáját magukhoz véve visszavonulnak az őrsre, a férfit a fűzőszínnel maguk előtt vezetve.

A déli harangszó utolsó kongásával együtt érkeznek az őrsre. A foglyot majd a többiek kérdezik ki, mert nekik folytatniuk kell a portyát. De ha már úgyis az őrsön vannak, ott fogyasztják el ebédjüket. László az izgalomtól farkaséhesen fog az evéshez, de Árpád félretolja kenyerét. Az orvvadász fegyvere jobban érdekli most, mint az étel. Arcán feszült várakozás, amint kezébe veszi a puskát. Olvassa rajta a gyári számot: 27.777!²⁹

Szinte kiáltva olvassa újra. Mindenki felé fordul. Társai köréje gyűlnek, mint nektárra a méhek. Szinte vibrál a levegő az izgalmuktól. Nemhiába tanulták meg a kastélyból lopott tárgyak ismertetőjeleit! Íme, itt van előttük az egyik onnan lopott fegyver. Most már könnyebben göngyölíthetik tovább a nyomozás fonalát a tettesek kiderítésére és végre lemoshatják az őrsükről a felderítetlen eset okozta szégyenfoltot.

Ebéd közben beszámolnak az őrsparancsnoknak az eddig történeteikről. Komoly arcán mitha egy mosoly villanna át a csizmarendelés hallatán. Később elmeséli Lászlónak Bakonyi törzsőrmester, aki már öt éve szolgál Zoltán bácsival, hogy őrsparancsnokuk egyszer egy árverezésen saját pénzén vétette meg a megözvegyült Kendiné egyetlen tehenét, amit adóbehajtás céljából árvereztek el, hogy aztán névtelenül visszaadhassa a családnak az életszükségletüket jelentő állatot, és egyben egy kapzsi nagygazdát megleckéztessen.³⁰

Újra irány az erdő. De még előbb fontos intéznivalójuk van. Betérnek a kocsmába, bár nem innivalóért, hiszen szolgálatban egy korty alkoholt sem fogyaszthatnak. Más ok miatt ejtik útba a falu ezen nevezetes intézményét.

A kocsmáros mindig örül a csendőrök látogatásának, hiszen már pusztá jelenlétük elég ahhoz, hogy az italtól felhevült legények ne rántsák elő bicskáikat, vagy ne ököllel próbálják orvosolni vélt sérelmeiket. Titokban tart is egy csendőrkalapot a kamrájában, s ha a hangulat veszélyesen fűtötté válik, rendszerint sikerrel hűti azt le azzal, hogy az asszonynak jelez, s az a kalapot egy seprőre akasztva elvonultatja az ablak előtt, mintha ott valóban egy csendőr járna.³¹ S a szobában egyszerre elcsendesednek a duvajokodók.

De a csendőröknek is nagyon hasznos ám a kocsmárossal való jó viszony, mert igen sokszor szolgál olyan információval, amely nyomozásaik sikeréhez hozzájárul.³² Hiszen előtte sok ember titka feltárul, tudja, milyen beszédek járnak, megfordult-e idegen a faluban, stb. Most is bizalmasan közli a járőrrel, hogy Réz Pista tegnap este ugyancsak költekezett. Még barátainak is ő fizetett, holott előző nap még hitelre ivott.

Alighogy kilépnek a kocsmából, egy asszony fut feléjük nagy lihegve. Kocsis Marcsa néni, a falu széliről. Magát összeszedve elmondja, hogy épp az őrsre igyekezett, mikor meglátta a csendőr urakat. Mert igen nagy baj történt.

Most fedezték fel, hadarja, ahogy a szusz engedi, hogy a tisztaszobájukban levő szekrényben a ruhák alatt tartott pénzüknek nyoma veszett. Három nappal ezelőtt még biztos megvolt, mert férje akkor megszámlolta, de az imént, mikor a vásárba indult, már nem találták. Igaz, hogy ő rendszerint csak kilincsre teszi be a lakásajtót, amíg délelőttként a ház mögötti konyhakertben dolgozik, de nem vett észre semmi gyanúsat.

Megnyugtattják, hogy utánanéznék a dolognak. Elkísérik haza. Körülnéznék a szobában, ahonnan a pénz eltűnt, majd a szomszédokat is megkérdezik. Senki nem látott semmi gyanúsat. Útjukat most Réz Márton tanyája felé veszik, akinek Pista fiát a kocsmáros említette.

A szülőket és Pistát is otthon találják. Elmondják, hogy a Kocsis Marcsa néni lakásáról eltűnt pénz után nyomoznak. Kérdésükre Pista, aki egyébként ismertén gyakran megfordult Kocsiséknál, nagy nyugalommal kijelenti, hogy ő nem tud semmit az ügyről.

Hát honnan volt pénze a kocsmában még a barátoknak is fizetni?

Kis megtakarított pénzéből – feleli egy vállvonással.

Erre a válasza a szülők arcán mintha egy kérdőjel futott volna át, de Árpád nem firtatja a dolgot. Megkérdezi, bánnák-e, ha szétnézne a lakásban. Persze, hogy nem

bánják, bár feleslegesnek tartják, hiszen Pista egész bizonyosan ártatlan a dologban. Járőrvezetője odaérkezésük előtt emlékeztette Lászlót, hogy a házkutatás alatt a lakásban olyan helyre álljon, ahonnan az ottlakókat, de különösen Pistát jól szemmel tudja tartani, s különösen figyelje, hogy annak arckifejezése, testkifejezése nem változik-e, nem árul-e el nyugtalanságot vagy izgalmat bizonyos bútordarabok vizsgálatánál. László így egyhelyben marad, míg Árpád lassan végignézi mindent a lakásban, benéz a fiókokba, a bútorok mögé és alá. Pista közönyösen, szinte unottan nézi. S mivel Árpád semmi gyanúsat nem talál, elbúcsúznak, és indulnak tovább. Lászlónak viszont úgy tűnt, hogy Pista arcán aggodalom futott át, mikor Árpád a faliórát vizsgálta, majd megkönnyebbülés, midőn Árpád más bútordarab felé fordult.³³ De talán csak elképzelte? Említse Árpádnak? Kis idő után járőrvezetője végre rákérdez, nem látott-e valami gyanúsat? Bizonytalanul, szinte bocsánatkérően elmondja, mit vélt látni. Árpád egy pillanatra megáll, arcán kis hökkenet. Hiszen ő alaposan megnézte az órát is, s nem látott azon semmi gyanúsat. László hallgat. Kissé elpirul. Bizonyára tévedett, gondolja. Szótlanul haladnak tovább. Már mélyen az erdőben járnak, mikor Árpád csendben megjegyzi, *Jó csendőr lesz belőled.*

Az erdei úton már több emberrel találkoznak, akik a vásárból hazafelé tartanak. Mindegyiket ismerik, köszöntik, s némelyikkel szót is váltanak. Puskás Julcsa szinte táncolva jön velük szembe, tarka szoknyáját vidáman riszálva. Észreveszik a nyakán a vékony láncon függő pénzérmet. Rákérdeznek.

Most vette neki Boros János a vásárban.

Meg tudná-e mutatni nekik, kitől?

Szívesen, úgysincs semmi sietős dolga.

A vásárban rá is találunk az asszonyra, aki az előtte kiterített pokrócra rakva mindeféle lim-lomot árúsít. Ez felkelti Árpád gyanúját. Lehet ezek között több más lopott holmi is? Megkérdezik, honnan szerezte a nyakonfüggőt.

– Hát instállom, a szomszéd faluba’ vettem.

– Kitől?

– A neve épp nem ugrik eszembe, de egy asszonytúl, a Napkelet utcába’.

Árpád most már biztos benne, hogy a tolvajjal áll szemben, hiszen tudja, hogy abban a faluban nincs olyan nevű utca.³⁴

Szembesíti az asszonyt, aki erre bevallja, hogy reggel a falun átmenet látta a nyitott lakásajtót. Gondolta, bekukkant. Senki nem volt benn, de az asztalon meglátta a nyakonfüggőt. De esküszik az uraknak, hogy ő semmi máshoz nem nyúlt. A csendőrök átadják a rájuk kígyót-békát sívító asszonyt a vásárban ügyeletes csendőr járőrnek. László maga elé képzei Szalai Iluska néni örömgregyült arcát, mikor kincset majd visszakapja. Mosolyog. De most már ugyancsak sietniük kell. A következő „tereptárgy” a szőlőskertek alja, ahol kispihenőjüket tervezik tartani. Előveszik a kenyeret, hagymát, szalonnát, már ahogy azt ők annakidején otthon is megszokták. Az ég alja már narancs színben játszik a lebukni készülő nap sugaraitól. Ha nem érkeztek volna ilyen késéssel, még meg is

süthetnék a szalonnát, de most arra nincs idő. S alig esznek egy-két falatot, megérkezik az őrsparancsnok úr Jóska próbacsendőr kíséretében.

Elmondják neki az ellopott nyakbafüggő előkerülését, Kocsis Marcsa néni jelentését a lakásából eltűnt pénzről, Réz Pista megmagyarázatlan költekezését a kocsmában és László megfigyelését a házkutatás során. Az őrsparancsnok itt-ott bólint. Majd behozatja a fiút további kikérdezésre, mondja. Aztán tájékoztatja őket az őrön történetekről.

Olyan elégedettséggel beszél, hogy nem lehet tudni, hogy ő vagy a járőr örül-e jobban a fejleményeknek. Az orvvadász lakásán a kastélyból ellopott fegyverekből többet is találtak, és azt is megtudták, hogy előzőleg már volt börtönben betöréses lopás miatt, s ott megbarátkozott Pilinger Lajossal, akivel egyidőben szabadult. Átszóltak az annak lakóhelyén illetékes csendőr őrsre, hogy nyomozzanak tovább ezen a vonalon, mert erős a gyanú, hogy a lopott tárgyak közül többre is rátalálnak majd annak lakásán.

Mire a még hátralevő tereptágyakat végigjárják, már koromsötét van. Az ég felhős, a félhold csak itt-ott búvik elő, s vet némi fényt az alvó világra.

Beérnek a faluba. Elfoglalják leshelyüket a gyanús fedelű ház közelében, amelyet még napközben megmutatott Árpád a járőrtársának. Lassan cammog az idő. A falura teljes csönd borul, csak egy-egy kutya adja tovább a többieknek a számukra fontos mondanivalót.

Árpád már többször állt itt lesben, bár mindig hiába. De László tudja, hogy ha az éj leple nem takarná is, akkor sem látna társa arcán elégedetlenséget vagy türelmetlenséget, hiszen parancsot teljesít, ami számára szent. Némán és mozdulatlanul lesnek, várnak. László reméli, hogy szíve izgatott dobogását nem hallja meg a társa. Lábaiban a zsibbadás harcol az egész napi járás okozta sajogtatással, de alig vesz róla tudomást, mert első járőre élményei uralják érzéseit. Csak a bujkáló hold-rajzolta árnyak mozdulnak körülöttük. Minden csendes. És ők feszült figyelemmel várnak, várnak.

És nem hiába! Éjfél tájban egyszerre csak megmozdul körülöttük a sötét, és alig kivehetően két ember oszon az épület felé. Az egyik egy létrát cipel. Azt óvatosan a tetőnek támasztja, majd mint egy árnyék, felmegy a tetőre. Hangtalanul felbont néhány zsindelyt, s a lyukon át eltűnik a padláson. Hamarosan újra megjelenik egy zsákkal, amit nesztelenül leereszt a társának. Aztán lassan, zaj nélkül, gondosan visszazárja a zsindelyt, s lemászik a létrán. Már az utolsó fokra lép, mikor felhangzik a „törvény nevében.” Hamarosan minkét tolvaj kezén bilincs.

A gazda a zajra előjön. Szemeit dörzsöli, vagy az elröppent álom miatt, vagy a meglepetéstől, amint parádéskocsisát és egy másik cselédjét ismeri fel a tolvajokban.³⁵ Sosem gyanította volna őket, holott, mint kiderült, már évek óta lopdosgattak a padláson számon nem tartott gabonából. A szomorú döbbenettől szinte szólni sem tud, amint elvezetik a foglyokat.

Az őrön türelmesen kikérdezik őket. Semmit nem tagadnak, hiszen úgylis felesleges lenne. Átkísérik őket a községi fogdába. A járőr befejezte a napi portyáját.

Szakad az eső, az éjszaka már múltóban.³⁶ Jól esik újra otthon lenni, szárazba bújni. Húzza őket az ágy, de még meg kell írni a jelentéseket. Az asztalnál írógépel Miklós őrmester. Szintén jelentést ír. Rámosolyog Lászlóra, s elmeséli Réz Pista kihallgatását.

Az őrsparancsnok úr tényleg behozatta az őrsre, de neki is konokul tagadta, hogy bármi köze lenne Marcsa néniék eltűnt pénzéhez. Nyeglén, félvállról válaszolgatott a kérdésekre. Jó tízpercig az őrsparancsnok úr csak némán ült Réz Pistával szemben. Hadd gondolkozzon csak el Pista a törtéteken, hadd végezze el benne a lelkiismeret a lélek-puhító munkáját. Hosszú ideig csak az óra konok sercegése hallatszott. Mindenki várt és figyelt. S egyszerre csak az őrsparancsnok élénk hangon odaszólt Jóska próbacsendőrnek:

– Ugyan hozza már el Pista lakásáról azt a faliórát. Szeretném jobban megnézni.

Erre Pista meghökkent, szemei tágra nyíltak, majd hirtelen sírvafakadt mint egy gyerek, s szinte megkönnyebbülten ömlött belőle a vallomás. Elmondta, hogyan tudakolta meg, mikor nincs otthon Kovács bácsi, hogyan vette el a pénzt, s hogyan készített annak egy titkos rejtékhelyet a faliórájuk aljában. Miklós újra rámosolygott Lászlóra, mielőtt visszatért a jelentése írásához. László alig hisz a fülének. Az ő megfigyelését, az újdonsült próbacsendőrnek a véleményét oly komolyan vette őrsparancsnoka? Azt használta győztes fegyverül a fiatal bűnözővel folytatott harcban?

Szívét hálás öröm tölti el, hogy része lett ennek a nagy családnak, hogy ő is a csend őre lehet, hogy szeretett népét és hazáját így szolgálhatja.

S mikor már az álom kezdi átvenni uralmát a gondolatain, lelkében még visszhangzik mottójuk, – *Híven, becsülettel, vitézül;* ³⁷ *Híven, becsülettel, vitézül; Híven, becsülettel...* ...

A Csendőreskü

Én, _____, ünnepélyesen esküszöm a Mindenható Istenre, hogy Főméltóságú vitéz nemes nagybányai Horthy Miklós, mint Magyarország törvényesen megválasztott kormányzója, a magyar alkotmány s hazánk szentesített törvényei iránt hűséggel és hódolattal viseltetem.

Esküszöm, hogy kötelességeimet, mint m. kir. csendőr (csendőrtiszt) a közrend, a közcsend és a közbiztonság szolgálatában az idevonatkozó utasítások szerint, mint katona pedig a haditörvények és szabályok szerint mindenkor és mindenben teljesítem, haza- és nemzetellenes vagy olyan irányzat szolgálatába, amely a hadsereg vagy a csendőrség katonai fegyelmét aláásni igyekszik, nem lépek, semmiféle titkos társulatnak nem vagyok és nem leszek tagja, minden körülmények között csakis a szolgálat, a kormányzó és az állam javát mozdítom elő, a törvények, előljáróim, és feljebbvalóim parancsainak és meghagyásainak készséggel engedelmeskedem és a szolgálati titkot híven megőrzöm. Isten engem úgy segítse! Amen.

A Csendőr tízparancsolat

1. Megemlékezzél arról, amivel Istenednek tartozol!
2. Én vagyok a Te hazád: Nagymagyarország!
3. Hűséged, becsületed, vitézséged nem eladó!
4. Légy erkölcsös, józanéletű, engedelmes!
5. Tiszteld előljáróidat, mint atyádat; szeresd bajtársadat mint tenmagadat!
6. Tanulj és tudj; a tudás második fegyvered!
7. Védj a másét, a magadét ne pazarold!
8. Mögötted a törvény, előtted is az legyen!
9. Igaztalanul ne vádolj, fegyvered ártatlant ne bántson!
10. A család szentély; ha magadnak nincs, őrödben megtalálod!

vitéz NEMEREY t.bk.

Csendőrségi Lapok, 1940. július 15.

Magyar Csendőr Induló

Édes Hazám, magyar róna, magyar erdő, magyar vég,
Téged járlok éjjel-nappal, télen-nyáron, nagyon rég.
Népem biztonságát őrzöm megrendíthetetlenül,
Érted élek, érted halok magyar népem egyedül,
Érted élek, érted halok, híven, becsülettel, vitézül.

Száműzetés lett a sorsunk, idegen föld borul ránk,
Ne felejtse el hű fiaid: érted éltek, szép Hazánk.
Kakastollunk nem leng többé, járőrbe már nem megyünk.
Szeresd, őrizd kicsi népünk, amikor már nem leszünk,
Helyettünk is védjed őket, erre kérünk Istenünk.

MAGYAR CSENDŐR INDULÓ.

ÉD-ES HAZÁM MAGYAR RÓNA, MAGYAR ERDŐ MAGYAR VÉG,
TÉGED JÁRLAK ÉJJEL NAPPAL, TÉLEN NYÁRON NAGYON RÉG.
NÉPEM BIZTON-SÁGÁT ŐRZÖM MEGREN-DÍTHE-TETLE-NÜL,
ÉRTED ÉLEK, ÉRTED HALOK MAGYAR NÉPEM, EGYE-DÜL,
ÉRTED ÉLEK, ÉRTED HALOK, HÍVEN, BECSÜLETTEL, VITÉ-ZÜL.

Első versszak és dallam: Fejér Károly. A második versszakot a II. Világháború utáni kommunista üldöztetés elől emigrációba kényszerült v. Kiss Gábor írta, s benne a haza elvesztésének fájdalma is tükröződik.

(Az eredeti, zongorára és énekkarra, lásd a honlapon.)

A Magyar Királyi Csendőrségről röviden, a szülőknek

A Magyar Királyi Csendőrséget alkotmányos törvény által hozták létre 1881-ben. A törvényt február 14-én ratifikálták, s ezért 1934-ben ezt a dátumot választották az ún. Csendőrnapi napnak. (Nem tévesztendő össze a Kiegyezés előtti Habsburg zsandársággal vagy csendőrséggel, amely nem csupán rendfenntartó szerepet játszott, hanem a magyarság hazafias érzelmeinek az elnyomását is szolgálta, ezáltal a magyar nép gyűlöletét váltva ki).

A Magyar Királyi Csendőrség szolgálatának 64 éve alatt hatásosan biztosította vidéken (területünk több mint 90%-án) az ország belső rendjét, vagyon és személybiztonságát (nagyvárosokban ez a rendőrség feladata volt), amellyel nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az ország az 1800-as évek végétől 1940-re Európa nivós polgári társadalmi közé emelkedhetett, az első világháború és azt követő Trianoni Békediktátum és vörös uralom dacára.

A csendőrség 90% feletti bünfelderítő mutatói révén világviszonylatban a legjobb rendvédelmi területnek bizonyult, amelynek tanulmányozására más országokból, sőt más kontinensekről is érkeztek hozzánk delegációk.

A csendőrök zöme a parasztság soraiból került ki.³⁸ A csendőrpálya vonzó volt, mert az értelmes és jóra való, de továbbtanulni nem tudó szegény parasztfiak számára felemelkedési lehetőséget és biztos anyagi jövőt biztosított. A lakosság körében is nagyfokú bizalmat és tiszteletet élveztek. Kiváló eredményességük egyrészt a csendőrök erényein alapult, mivel magukkal hozták a magyar parasztra jellemző nyílt és becsületes lelkületet, józan észjárást, a mérlegelés egyensúlyát és a magyar föld és népének szeretetét. A falu népével való jó viszonyuk és velük való azonosulásuk, a vidék alapos ismerete, valamint állandó és korszerű kiképzésük és kiváló szervezeti felépítésük egyaránt lényegesen hozzájárult kiváló eredményeikhez.

A bűnmegelőző és nyomozó szolgálatot kizárólag a csendőrlegénység végezte, míg az állományuk mindössze 5%-át kitevő tisztek „csak” a szervezés, oktatás és ellenőrzés feladatát látták el. Nyilván sokat lehetne tanulni tőlük, tekintve, hogy a háború előtt 12 000 csendőr gondoskodott vidéken olyan vagyon és közbiztonságról (a városokban szintén mintegy 12 ezer rendőr szolgált), amelyet a mai rendőrség meg sem közelít a jelenlegi országos 40 000 fő fölötti létszámával, melynek több mint 30%-a tiszt!

A csendőrök fő aktivitása a rendszeres járőrözés vagy portyázás volt, más néven megelőző, vagy külső, vagy rendes szolgálat, amely a bűnmegelőző és nyomozószolgálat gerince volt, amikor is egy csendőrpár, az ú.n. csendőrijárőr az őrsparancsnok által megszabott útvonalon, megszabott „tereptárgyak” érintésével, 14-16 óra alatt bejárta a megadott területet,

megfigyelve az ott történeteket, és mindennel törődve, ami a törvények betartása, az életek és értékek védelme körébe tartozott. Az őrs 3-4 őrzárata együttesen foglalta magába az összes tereptárgyat, amelyek mindegyikét naponta érintettek, bár más-más sorrendben és időpontban. Állandó jelenlétük a bűnözés jelentős fékentartását jelentette. Ismert mondás volt köztük, hogy „a csendőrség akkor működik jól, ha nem történik semmi”.

A bűncselekmények kiderítését is gyorsan és hatásosan végezték, mivel a járőr azonnal kivizsgálta a felvetődött esetleges bűncselekményeket. Számukra elévült bűneset nem létezett, és az őrs személyes önérzetét bántotta minden felderítetlen ügy. A csendőrség nyomozó részlege³⁹ nem helyettesítette, csupán támogatta az őrsök bűnügyi felderítő munkáját. Egy nyomozás több napra is lekötötte idejüket, s az alatt, miután az őrsre beüzentek, az őrs esetleg több csendőrt is beállított az adott bűneset kinyomozására, és más csendőrei által végezte a további szükséges portyázást.

A csendőrség hivatalos újságja, a havonta általában kétszer megjelenő *Csendőrségi Lapok* minden számában közölt egy-két nyomozást az abból levonható tanulságokkal.⁴⁰ Ezeket az ország minden őrsén rendszeresen megtárgyalták, s így a csendőrök folyamatos szakmai továbbképzést nyertek azon túl, hogy minden csendőr részére az őrsön napi két órai tanulás-oktatás is kötelező volt, hacsak nem éppen portyázott az illető. Tantárgyaik között szerepelt a fogalmazás, helyesírás, számtanon kívül a történelem, földrajz, bűnügyi ismeretek, nyomozástan, térképolvasás, csendőrségi szolgálati utasítások, és sok minden más.⁴¹

A katonavégzett, csendőrnek jelentkező személy hathónapos csendőriskolát végzett, majd esküje letételével hat évre elkötelezte magát és egy csendőr őrsre került próbacsendőrként. Bár eleinte ő végezte a legalacsonyabb munkákat, mint pl. az őrs kinti és benti tisztántartását, de az ú.n. napos, vagy belső szolgálat⁴² részeként sokszor egyedül ő volt otthon az őrsön, s ezért neki kellett felvennie az esetleges panaszokat, bejelentéseket, a postát elintéznie, s neki kellett számon tartania, hogy melyik csendőr éppen hol található meg és milyen ügyben nyomoz. Természetesen az első naptól kezdve már ő is részt vett a napi oktatásokon, és gyakran beosztották járőrbe is, amikor ú.n. járőrtársaként kísérte és segítette a tapasztaltabb és képzetesebb járőrvezetőt, vagy kísérte az őrsparancsnokot a napi járőr-ellenőrző szolgálatában. Így menet közben tanulhatta hivatásuk csínját-bínját és a munkájukhoz oly fontos életszemléletet is.

1-2 év után, ha megfelelő hozzáállást tanúsított, elküldték az egy éves járőrtársi iskolába, melynek sikeres elvégzése után lett „véglegesített csendőr”, s majd a járőriskola elvégzése után ő is lehetett járőrvezető.⁴³ Megfelelő hozzáállás, eredményes munka és újabb iskolák sikeres elvégzése után őrmesterré, majd főtörzsőrmesterré léphetett elő, s végül őrsparancsnokként szolgálhatott.

Tisztek az őrsökön sosem szolgáltak, a nyomozásokban részt nem vettek (nem vehettek), de az őrsöket és annak munkáját folyamatosan ellenőrizték és egyéb módon segítették.⁴⁴

Az őrs önálló gazdálkodással rendelkezett. Az őrs udvarán saját maguk termelték

meg a szükséges konyhakerti növényeket, és állatokat tartottak, amelyhez paraszti származásuk igen nagy segítséget jelentett. Csupán a főzést végezte egy az őrön lakó idősebb nő, az őr főzőnöje, és az ágyneműiket, ruháikat rendszerint valamelyik falusi asszony mosta, de mindezt nem állami fizetéssel, hanem a csendőrök saját költségén.

A II. vh. utáni kommunista uralom egyetlen célja a nemzeti polgári állam eltörlése és saját hatalmának biztosítása volt, a velük szembenállók kegyetlen elnyomása és pusztítása által. Mivel a polgári állam egyik legerősebb támasza a hazafias érzelmű csendőrség volt, annak feltétlen megsemmisítésére törekedtek.

Az 1919-es kommunista vörös uralmat követően Magyarország törvénybe iktatta a kommunista szervezkedések tilalmát, hiszen egyetlen ország sem tűrné el, hogy a kimondottan a megdöntését célzó szervezetek szabadon működhessenek. S mivel a csendőrök feladata a törvények betartásának biztosítása volt, így természetes, hogy a kommunisták vad gyűlölettel álltak szemben az őket korlátozó csendőrökkel, s ebből kifolyólag a világháborút követően a magyarországi hatalomrajutásuk első rendeletei között törölték el a csendőrséget.

A rendelet a csendőrséget testületileg elítélte, s annak minden tagját, családjaikkal együtt a társadalomból kitaszította. Lakásuktól, minden vagyonuktól megfosztották, még az évek óta már nyugdíjban levőket is, sokakat vidéki istállóba telepítettek ki minden megélhetési lehetőség nélkül, betegellátásban nem részesülhettek, gyermekeik gimnáziumba, egyetemre nem járhattak, ők maguk pedig legfeljebb segédmunkási állást kaphattak, bár azt is sokszor csak titokban. Legtöbbjüket éveken át rendőri megfigyelés alatt tartották, zaklatták, sokukat bebörtönözték, kényszermunkára ítélték, megkínózták, kivégezték.

A kommunizmusnak a csendőrség ellen elkövetett legszörnyűbb bűne viszont nem is a csendőrök és családjaik üldözése, pusztítása volt, hanem a majd ötvenévnyi uralmuk alatt rendületlenül folytatott beszennyezése a becsületes, hazaszerető, népükért élő-haló csendőröknek, azaz erkölcsi „meggyilkolásuk” (családjaik, gyermekeik számára is ez volt szinte a legnagyobb csapás). Becsületük sárbatiprásának módszere féligazságok és nyílt hazugságok propagandája volt, amelyet már kisiskolás korban kezdtek az újabb nemzedékbe belesulykolni. Ezen törekvésük elősegítése érdekében némították el a csendőröket, s minden velük kapcsolatos könyvet, írást, dokumentumot, tárgyat irgalmatlanul pusztítottak és tiltottak, hogy az igazság megismerése ne akadályozhassa hazugságaik terjesztését. Ha pl. egy családnál a csendőr édesapa vagy rokon csendőr képét megtalálták, már az is elegendő ok volt a család internálására (vidékre kitelepítésére, lakás és ellátás nélkül).

S 1989-ben a rendszerváltás ugyan megtörtént, de a csendőrség rehabilitása nem. A csendőrséget betiltó 1945-ös rendeletet ugyan semmissé nyilvánították (ami már egyébként is elavult volt), de jogi és anyagi rehabilitásuk zömében, erkölcsi rehabilitásuk

pedig teljesen elmaradt. Történelmük múzeális bemutatása állandó kiállítás keretében csak 2016 óta és csak csökevényesen létezik,⁴⁵ és történelmük objektív kutatása még ma is népszerűtlen a történészek között (hiszen sokan még mindig tartanak a témától, mivel az szakmai hátránnyal jár). Csupán a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság foglalkozik rendszeresen a csendőrség történetével (dr. Parádi Józseffel és dr. Szakály Sándorral az élén), mint a magyar rendvédelem múltjának egy szeletével. A Társaság gondozásában született meg a mai egyetlen, a csendőrség történetét előítéletek nélkül, történelmi objektivitással és egészében bemutató könyv is.⁴⁶

Nem lenne teljes ez az összefoglaló a csendőrség-zsidóság téma említése nélkül, mivel a kommunista-balliberális propaganda még ma is sulykolja ezt. Az 1944 decemberében Debrecenben összeült Ideiglenes Kormány a Szovjetunióból frissen hazaérkezett kommunista vezetők irányítása alatt egy miniszteri rendelettel egyszerűen megszüntette és kollektívan bűnösnek nyilvánította az 1881-ben legitim törvény által létrehozott Csendőrséget. Döntésüknek kizárólag politikai oka volt, mármint hatalmuk megszilárdításának vágya. Így érthető, hogy a rendeletben egyetlen szó sem esik a zsidóságról vagy a deportálásokról.⁴⁷ Ennek ellenére a mai napig a köztudatban az él, hogy a csendőrséget a deportálások miatt szüntették meg. Hogyan lehet ez?

A háború végeztével lassan fény derült az 1944-ben elhurcolt zsidók tragikus sorsára.⁴⁸ A Szovjetunió részére, aki a győztes Szövetségesek táborában volt, ez kiváló lehetőséget adott arra, hogy a nyugati Szövetségesek felé elfogadható magyarázatot adjon a csendőrség elleni kegyetlen és nemzetközi jogokat tipró eljárására, az egész holokausztörténet kollektívan a csendőrséget téve felelőssé. Ezt az aljas kártyát maximálisan kijátszva a csendőrök tisztességét és életét hazugságok tömegével súlytották, és ezeket propaganda taktikával és a sajtó és az oktatás eszközeivel erősen beágyazták a köztudatba is. A valóságban a rendőrségnek, pénzügyi hatóságoknak, katonaságnak, az államvasutaknak, és az akkori egész államapparátus egyéb szerveinek szintén volt bizonyos szerepe a deportálások lebonyolításában, de a deportálásokért kollektívan egyedül a Csendőrséget okolták, annak ellenére, hogy a többi államszervezettel ellentétben, és még a rendőrséggel ellentétben is, a csendőrségnek semmilyen határozathozatali joga nem volt, kizárólag végrehajtó szerv lévén. A történetek okait és magyarázatát az egész ország helyzetében kell keresni, nem pedig egy kis csoportot bűnbakként használva rájuk terhelni az egész ország vagy kor felelősségét.

S a csendőrséget annak ellenére ítélték el kollektívan, hogy a deportálásokban a csendőrségnek csak egy kisebb hányada vett (vehetett) részt,⁴⁹ és az is kizárólag a német megszállás idején, amikor a magyar állam már semmilyen önállósággal nem bírt, és az egész államapparátus, a csendőrséggel együtt teljesen ki volt szolgáltatva a német uralomnak. A tények közé tartozik az is, hogy Izrael volt külügyminisztere, Abba Eban *My People* (Az

én népem) c. könyvében a magyar zsidóság sorsát a francia, belga és holland zsidóság sorsával összehasonlítva megállapítja, hogy "A magyarországi 800,000 üldözött zsidóság sorsa aránylag biztonságos volt egészen 1944 tavaszáig...". Vagyis a német megszállásig. Addig a pontig az országban és egész Európában egyre erősödő antiszemitizmus ellen is a csendőrség biztosította a Magyarországon élő vagy oda menekülő zsidóság biztonságát! És a csendőrség volt az, amely védte, sokszor hősieen az SS támadásoktól a zsidómentést végző Wallenberg komplexumot,⁵⁰ valamint a zsidók védelmére kijelölt ú.n. zsidó házakat is. És a csendőrség fordította vissza a Kistarcsáról már elindult, deportáltakat szállító vonatot is.⁵¹ Ezen tények ugyanazon éremnek a másik, elhallgatott oldalát képezik! Tehát fehér-feketén beállítani a csendőrség-zsidóság kérdését történelmi hazugság, amelynek a háttérében mindig a kommunista érzelmekből eredő, a Csendőrség iránti gyűlölet áll.⁵²

*Az MKCsBK részéről Kőrössyné dr. Soltész Katalin
Kensington, USA, 2020. április 22.*

Jegyzetek

1 A www.csendor.com honlap 2004-ben született, mint az MKCsBK hivatalos honlapja, dr. Kőrössy László szerkesztésében. Később az egész Magyar Királyi Csendőrség honlapjává vált, mivel az MKCsBK már társadalmi szervezeti munkát nem folytat, s a honlap teljes egészében a csendőrök és a csendőrség anyagának a felkutatására és interneten át közkinccsá tételére irányul.

2 A nevezett anyag a csendor.com honlapon mind meg is található.

3 A „járőr” két csendőrből állt. A járőrvezető egy tapasztaltabb és legalább a járőrvezetői iskolát elvégzett csendőr, a járőrtárs viszont még akár a legfiatalabb csendőr is lehetett, mert szakmai tudásukat menetközben élesítették. A járőrvezető viselte a portyázás alatt a járőrvezetői jelvényt, amely a törvény képviselőjévé tette. (E jelvény képe látható minden szöveges oldal tetején). 2-4 csendőrrjárőr minden nap bejárta az egész őrs területét.

4 A csendőrök fő feladata a portyázás vagy járőrozés volt, amely során végezték a bűnmegelőző és bűnfelderítő munkájuk zömét. Ezért az időjárástól függetlenül portyáztak, hóban, sárban, viharban, dermesztő hidegben vagy rekkenő hőségben, nem engedve, hogy a bűnös szándékúak a rossz időt kihasználva végrehajthassák bűnös terveiket.

5 Kocsor Sándor tiszteletbeli csendőr gyermekkori élménye volt ez az epizód (*Floridai Bajtársi Híradó*, 1996. 2. sz. „A törvény lovagjai” c. cikkéből). Sok csendőr pályaválasztásában szerepet játszott gyermekkori találkozásuk a csendőrrjárőrrel.

6 Még azoknak a csendőröknek is, akik házasságban nem az őrsön éltek, napi két óra tanulás az őrsön és hat óra szolgálat kötelező volt. A napi oktatás keretében tanultak fegyverforgatást, bűnügyi ismereteket, nyomozástant, térképolvasást, számtant, földrajzot, történelmet, a büntető törvényeket, a *Szolgálati Utasítást* (amit maguk között SZUT-nak becéztek, s minden csendőr megvásárolta magának a könyvet, és nagy részét idővel kívülről tudta), közigazgatást, közgazdasági ismereteket és sok minden mást. Egy próbacsendőr kézzelírott napirendjét lásd a honlap Könyvtár *Iratok Archivumában*.

7 A napi portyázás általában 14-16 órát igényelt, de ha a felmerülő nyomozás úgy kívánta, ezt szükség szerint meghosszabbíthatták. Ilyenkor a többi csendőr vette át a rendes portyázás fonalát. A *Csendőrségi Lapok* egyik nyomozási történetében (1932. szept 1. 550. old., „Megálmodott eredmény”) pl. a nyomozó csendőr 300 óra múltán „vonult” csak be, azaz tért vissza hivatalosan az őrsre. Külszolgálatban a csendőr az idő 1/3-át fordíthatta pihenésre (2 órás ú.n. kispihenő, 4 órás középpihenő és

6 órás nagypihenő formájában), de az őrsparancsnok által előírt helyen és időben, úgy, hogy az őrsön mindig pontosan tudták, hogy melyik csendőr hol tartózkodik. A nagypihenőtől eltekintve a csendőr napközben nem feketett le az ágyára (s akkor is csak levett cipővel az ágy tetejére, annak megbontása nélkül). Ha néha akadt egy pár perces szabad ideje, akkor egyetlen „privát” helyére, az ágya melletti székre ülhetett le, s ott elbóbiskolhatott, vagy elolvashatta a számára érkezett levelet, vagy olvasgathatott, stb.

8 Minden csendőrnek magának kellett évente megtöltenie a matracát az ahhoz kiadott szalmával, s az év folyamán szükség szerint utánaölteni, hogy mindig tömör legyen, asztallap-szerű egyenes felszínnel.

9 Általában két csendőr osztott meg egy alul két polcos, ajtós szekrénykét, az ún. „író- és ruhaszekrény”-t. Az alsó részben ruháikat tartották meghatározott módon hajtvva és elhelyezve, valamint a borotválkozáshoz, fésülködéshez, stb. szükséges tárgyaikat, szintén szabvány szerint tárolva. Felső lapja íróasztalul szolgált, felette két polccal, amelyen könyveiket és írószereiket tarthatták. Ebben a szekrénykében volt minden ruházatuk, kivéve a díszruházatot, amelyet egy közös ládában tartottak. Ezen kívül volt egy kis személyes zöld ládikájuk külön helyiségben tárolva, amelyben civil ruhájuk állt, amit csak leszereléskor hordtak, tekintve, hogy a csendőr még szabadsága alatt is csak egyenruhában járhatott, sőt, még a kerti munkát is egyenruhájában végezte, állandóan emlékeztetve őt arra, hogy minden körülmények között csendőresküjéhez híven viselkedjen. De a kertészkedéshez természetesen nem a kakastollas kalapot, hanem csak a saját pénzükön vásárolt ún. társasági sapkát viselték.

10 Minden csendőr zsebében: zsebóra, zsebkés, gyufa, személyazonossági igazolvány, tinta „iron.” A járőrtáskában: 10 különféle űrlap, 1/4 ív papír vázlatkészítéshez, fogalmazó papír, egy zöld vászonzacskóban a bilincs, fűzőlánc, lakat, továbbá fűzőzsineg, mérőszalag, gyertya, pecsétviasz, ujjlenyomat-vevő készülék, gyapotrongy fegyvertörléshez, sebkötöző csomag és élelem. Ezen kívül a járőrvezető szintén vitte a *Jegyzék-könyvecskét*, szolgálati lapot, elintézésre váró iratokat és az őrskörlet részletes térképét, a járőrtárs pedig az ún. *Nyomozókulcsot*. (A 10x14 cm-es, 1 cm vastag *Jegyzék-könyvecskében* a legfontosabb eljárási szabályok és a vadászati naptár mellett az őrs által ceruzával bevezetett listákon a környékbéli büntetett előélelűek, kitiltott egyének, katonaszökevények, és büntett miatt körözöttek listái, valamint a fegyvertartási engedéllyel bírók és a lakhatási bizonylatot nyert külföldiek nevei szerepeltek. A *Nyomozókulcsban* a számontartott kommunista szervezkedők névlistája volt, de ebből egyetlen példány sem maradt fenn, mivel érthető okokból a kommunista uralmon levők ezeket mind elpusztították.)

11 A csendőrnek semmit, még egy pohár vizet sem volt szabad elfogadnia senkitől a megvesztegethetetlenség érdekében, de kútnál ihatott, és a fogadóban vagy csárdában vásárolhatott magának ennivalót, a saját pénzén.

12 Az őrsökön általában volt egy helyiség, ahol a kútról hozott vízzel, lavórban mosakodhattak, bár jó időben ezt rendszerint az udvaron ejtették meg. Mindegyiküknek saját, otthonról hozott törülközője volt, amelyet az „író- és ruhaszekrény” alsó része ajtaján belülré két szöggel felakasztott spárgán tartottak. Az ajtó kis méretéből adódóan a törülköző csak egy kisméretű vékony vászon lehetett, mely aligha hasonlítható a mai nagy frottír törülközőkre.

13 A honlapon több történet van embersorsok jobbrafordulásáról, miként egy léha fiatalember, vagy családját elhanyagoló férj, vagy gyermekeivel nem törődő apa, vagy tiszteletlen ifjú gyökeresen megváltozik a csendőr őrsparancsnok lelkére beszélése – s esetenként pofonja – következtében. De pofont, vagy bármely más testi fenytést vagy kényszert hangsúlyozottan tilos volt használniuk gyanúsítottak kikérdezésekor. Ez igen nyilvánvaló a *Csendőrségi Lapokban* megírt rengeteg nyomozás olvasása során is.

14 Az őrsökön gyakran tartottak klasszikus szépirodalmi műveket (a ponyvairodalom tiltva volt az őrsön), amelyeket a falu lakossága kölcsön vehetett. Így az őrsök sok helyen a falu könyvtárául is szolgáltak.

15 Nagy János csendőr főtörzsőrmester őrsparancsnok elbeszélése nyomán.

16 A csendőrök önellátó gazdálkodást folytattak, a táplálkozásukhoz szükséges konyhanövényeket maguk termelték, s állatokat is tartottak.

17 A csendőrök erősen hazafias érzelmű emberek voltak. Az említett, Nagymagyarország után való vágyakozást kifejező vetélkedőn az őrsök zöme részt vett. A *csendor.com* honlapon több, ezeket bemutató kép látható.

18 Marton Lajos próbacsndőr munkafüzetéből vett példa. A munkafüzet teljességében megtekinthető a *csendor.com* honlap Könyvtárának *Írások Archivumában*, „Próbacsndőr ML munkafüzete” címen.

19 Az őrsparancsnokok személyesen felelősek voltak az őrsön szolgáló csendőrök szellemi és lelki fejlődéséért, egyensúlyáért is.

20 Szabó Gyula csendőr őrmester: „Az áruló vörös búza.” (Szalay Gyula: *A világjáró csendőr*. 2002. Florida. Magánkiadás. 223. old.)

21 A csendőr őrsökön általában nem volt börtöncella. Minden letartóztatottat kikérdezésük és a kötelező orvosi vizsgálat után 24 órán belül át kellett adniuk a megfelelő hatóságoknak a terhelő bizonyítékokkal együtt.

22 Tereptárgyul szolgálhatott bármely könnyen felsimerhető fix pont, pl. pusztá, tanya, egyedüli lakóház, vízmű, malom, fürdőhely, határkő, kilométerkő, hegytető, vasútállomás, vasúti megálló, vasúti őrház, híd, alagút, folyó, szőlőtelep, borospince,

útmenti kereszt, stb. Az őr 3-4 őráta együttesen foglalta magába az összes tereptárgyat, egy-egy őráta 10-15-öt, amelyeket minden nap leportyáztak, de mindig más-más időpontban és sorrendben, így a bűnözők sosem tudhatták, mikor és hol bukkan fel a csendőráta.

23 A csendőrségnél elévült, „lejárta” eset nem volt. Egy ügyet csakis a bűnös kiderítésével lehetett lezárni. S ha közben új őrsparancsnok vette át az őrsöt, az folytatta a bűnügy nyomozását. A kisebb bűncselekmények esetén 90-95%-ban ki tudták nyomozni a tetteseket, a súlyosabb bűnök, pl. gyilkosság esetén pedig csaknem 100%-ban.

24 Nagy János csendőr főtörzsrőrmestertől személyesen hallott elbeszélés.

25 A Magyar Királyi Csendőrség feladata a törvények betartásának, és az emberi életnek és tulajdonnak a biztosítása volt.

26 Simon Ferenc, „Őráta közben.” *Bajtársi Levél*, XLIII. évf. 1. sz. (Szántén megjelent az *Őráta* 1993. 1. számában). Simon Ferenc maga volt a történetben megírt járőrzetű.

27 Domokos Sándor csendőr főhadnagy 1999. Csendőrnápra írott „Csendőr emberiség” c. előadásából. A honlapon a Könyvtár *Írásk Archívumában* olvasható.

28 Sok példa közül néhány: Panajott Sándor: *Híven, becsülettel, vitézül. Epizódok a csendőr szolgálati életéből*. Budapest, 1905, Franklin. 143, 155, 156. old.

Csendőrségi Lapok, 1918. augusztus 20. „Tanuljunk” c. cikke, 278. old.

29 A *Csendőrségi Lapok* 1941. szeptember 15.-i számának „Tanulságos nyomozások” rovatában a lopott tárgyak ismeretének fontossága kapcsán egy lopott puská számának megismerése vezetett többszöri betöréses lopások és gyilkosság elkövetői nyomára, 614-616. old.

30 *Bajtársi Levél*, XIII. évf. 11-12. sz. 87. old.

31 Több csendőr említett hasonló esetet.

32 Más esetek kapcsán, de a kocsmárostól kapott információ értékére több történetben rámutatnak. Pl. a *Csendőrségi Lapok* 1942. január 1.-i számában (27. old.), vagy 1934. március 1.-i számában (148. old.), a „Tanulságos nyomozások” rovatban.

33 *Csendőrségi Lapok* 1941. december 1., *Tanulságos nyomozások*, 781-782. old.

34 Más eset kapcsán, de egy bizonyos településen nemlétező utca révén jut eredményre a nyomozó csendőr a *Csendőrségi Lapok* 1934. december 20. számának 765. oldalán közölt *Tanulságos nyomozások*-ban.

35 *Csendőrségi Lapok*, 1934. március 1. 149. old. *Tanulságos nyomozások*.

36 A laktanyán nem volt takarodó, csak a csendőr iskolákban. Az őrsön minden csendőr addig maradt fenn, amíg a munkája megkívánta.

37 A Magyar Királyi Csendőrség mottója: Híven, becsülettel, vitézül, a hazáért, mindhalálig.

38 A csendőrségbe való felvétel feltételei voltak: magyar honosság (állampolgárság), erkölcsi feddhetetlenség, 19-40 év közti életkor, hadiszolgálatra alkalmatosság

(egészség), legalább 163 cm testmagasság, megfelelő magyar nyelvtudás és írás, olvasás, számolás. Ez utóbbi legalább az első néhány elemi elvégzését igényelte, ugyanakkor a századfordulón a városi rendőrök 20%-a is analfabéta lehetett. S ezeket a néhány elemi végzett fiatalokat emelte fel a csendőrség állandó képzéssel szellemileg, szakmailag és általános műveltségben olyan szintre, hogy a társadalom bármely rétegében megállhatták a helyüket.

39 Az I. vh. előtt a járás-őrmesterségek, majd 1928-tól a nyomozó alosztályok segítették az őrsöket a bűnügyi nyomozásban.

40 A *Csendőrségi Lapok* szerkesztője tiszt volt, de az abban közölt „Tanulságos nyomozások” c. rovatot zömében a nyomozást végző legénység írta, egy tiszt által hozzáfűzött elismerő, vagy elmarasztaló megjegyzéssel, a tanulság levonásával. A lap célja a csendőrök szakmai fejlesztése és általános tudásának kiszélesítése volt. Beöthy Kálmán – őrnagy, majd alezredes, végül ezredes – szerkesztette a *Csendőrségi Lapokat* 1939. jan.- 1942. dec. között, rendes munkája mellett. Gyerekei is „besegítettek”: kis kocsin húzták át a nyomdából az anyagot a postázás helyére. Fia visszaemlékszik, hogy az esti családi vacsoránál édesapja rendszerint az újságba kerülő anyagról beszélt, sokszor kifejezve vágyát, hogy „szeretett csendőrei” szakmai és jellembeli szintjét emelje.

41 Lásd például egy próbacsendőrnapi rendjét a *csendor.com honlap* Könyvtárának *Írásk Archívumában*.

42 A rendes, vagy külső szolgálaton és a napos, vagy belső szolgálaton kívül volt az ún. ellenőrző és utánportyázási szolgálat, amikor az őrsparancsnok ellenőrizte, hogy a portyázó járőr megjelent-e az adott időben az elvárt helyeken. A tisztek is rendszeresen végeztek őrsöket ellenőrző szolgálatot. Végül a csendőrség feladata volt az ú.n. felszólító szolgálat teljesítése, amikor a csendőrnek az illetékes hatóságok felszólítására bizonyos feladatokat kellett elvégeznie. Ide tartoztak a csendőrség által leginkább nem szeretett feladatok, mint pl. egy háborgó tömeg feloszlátása, választásokon a béke biztosítása, adóbeszedők kísérete olyan helyekre, ahol azok fenyegetett helyzetbe kerülhettek, stb.

43 Ezen csendőriskolák különböző fokozatain széleskörű tudásra tehettek szert a csendőrök. Tantárgyaik között szerepelt a csendőrség szabályzata, az államapparátus felépítése, a csendőr munkáját érintő rendeletek és törvények, a büntetőjog és büntetőjogi eljárások, alkotmánytan, nyomozástan, egészségügyi ismeretek és elsősegélynyújtás, számtan, mértan, fizika, kémia, irodalom és nyelvtan, földrajz és történelem, és sok más gyakorlati ismeret, mint fényképezés, térképolvasás, nyomrögzítés, daktiloszkópia, stb. Az elméleti tárgyakban is a csendőr gyakorlati munkájában használható ismeretekre összpontosítottak.

44 Kezdő tisztek gyakran kérték magukat egy-egy néhány hetes őrs-gyakorlatra, amikor figyelték annak munkáját, hogy megismerjék a csendőr őrsök életét és munkáját, de

semmibe nem szólhattak bele.

45 Néhány párhónapos átmeneti kiállítástól eltekintve, csak az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkban nyílt az egyetlen állandó kiállítás 2016-ban. Az interaktív kiállítás egy csendőr őrsöt mutat be, de ez mélyebb ismeretek terjesztésére nem elegendő. Az ÓNTE-n felépítendő, komoly kiállításra is alkalmas csendőr őrs épület tervezeteiben elkészült, de állami anyagi támogatás hiányában még mindig csak álom.

46 Parádi József: *A Magyar Királyi Csendőrség*. 2012. Budapest. Szermere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság.

47 "A csendőrség feloszlatairól és az államrendőrség megszervezéséről" szóló 1.690/1945. M. E. számú rendelet teljes szövegét lásd több helyen a világhálón, többek között a *csendor.com* honlap Könyvtár részlegében, a *Jogszabályok Archívumában*.

48 A deportálások idején még sem a zsidóság, sem a deportálásban résztvevő közegek nem tudtak a deportált zsidókra váró sorsról (azt hitték, hogy a háború idején máshol is használt munkatáborokba szállításról van szó), hiszen Horthynak is a Zsidó Tanács csak június közepén adta tudtára az ún. Auschwitz Reportot, amikor a vidéki deportálások zöme már lezajlott. Horthy ekkor csendőreivel – dr. Lulay Leó László tartalékos csendőr százados vezetésével – állította meg és fordította vissza a már a határ felé Kistarcsáról elindult deportáló szerelvényt.

49 A számadatok pontosan nem ismeretesek, de a csendőrség egy része olyan helyen szolgált, ahol nem is volt zsidó lakosság, vagy a csendőr már nyugdíjas volt, vagy csendőri szolgálatot soha nem is teljesített, mert az iskolákból egyenesen a frontra küldték őket, és nagy részük már a frontokon szolgált a deportálások idején. Legfőképpen pedig, az aktívan szolgáló csendőrök zömének a deportálások idején is, illetve a háború miatt méginkább, a bűnügyi megelőző és nyomozószolgálat végzése volt a feladata, amelytől nem vonhatták el őket.

50 Simon Ferenc magyar királyi csendőr főtörzsőrmester parancsnoksága alatt egy 24 fős csendőrkülönítmény védte Wallenbergék székhelyét a nyilasok támadásaitól, akik onnan meg akarták szerezni a zsidó vezetők névsorát. Ez a csoport két ízben fegyveresen akadályozta meg a nyilasok behatolását a svéd felségjellel védett épületbe.

Lásd a Honlap *Írások Archívumában*, Simon Ferenc tollából a „Reményteljes elvárás” cím alatt.

51 L. a 48. lábjegyzetet.

52 A csendőrök között, mint abban az időben, akárcsak minden időben és minden más embercsoportban is, nyilván akadtak olyanok, akik embertársaikkal embertelenül, sőt kegyetlenül bántak, nem tartva be a Testület szabályokba is foglalt erkölcsi mértékét. Ezek megérdemelték a törvényes ítéletet, de elítélendő viselkedésük, amely a deportálás során is az akkori csendőrségi szabályzat felrúgásával történt, semmiképp nem lehet ok az egész testület elítélésére. Továbbá, a csendőrség részrehajlóságának elkerülése

érdekében az alapszabályzat szerint csendőr semmilyen politikai szervezet tagja nem lehetett, szavazati joggal sem rendelkezett (!), sőt még a maguk közötti politizálás sem volt megengedett a részükre. Tehát ha egy csendőr a nyilas párt vagy a nyilas Számonkérő Szék tagja volt, azt csakis esküje megszegésével, a Csendőrség szabályzata ellenére tehetette, amiért személy szerint őt és nem a Testületet terheli a felelősség.
